

STRAATNAMEN / CHASSÉ BUURT

Chasséstraat

Admiraal de Ruijterweg

Filips van Almondestraat

Jacob van Wassenaer Obdamstraat

Jan Evertsenstraat

Jan van Riebeekstraat

Kortenaerstraat

Lodewijk Boisotstraat

Piri Reisplein

Maarten Harpertszoon Trompstraat

Van Brakelstraat

Van Kinsbergenstraat

Van Speijkstraat

Witte de Withplein/straat

CHASSÉ

David Henricus Chassé (1765-1849), geboren in Tiel, werd al op zijn tiende cadet bij het infanterieregiment van Münster en klom binnen zes jaar op tot luitenant. Chassé had zich aangesloten bij de patriotten, een groep burgers die zich verzetten tegen de in hun ogen zwakke en ouderwetse politiek van de stadhouders en Nederland moderner wilden maken.

Toen het Pruisische leger stadhouder-prins Willem V te hulp schoot in het conflict tussen patriotten en prinsgezinden, vluchtte Chassé naar Frankrijk. Daar trad hij in dienst bij het revolutionaire leger van Napoleon. Chassé wist daar uitstekend carrière te maken en promoveerde tot divisiegeneraal. Hij had met zijn troepen een belangrijk aandeel in verschillende veldslagen tegen de Britten in Nederland en Spanje. Hij was geliefd bij zijn manschappen en kreeg de bijnaam 'Papa Chassé', maar Napoleon noemde hem liever 'Général Baïonette', vanwege Chassés' voorliefde voor de bajonet. Tijdens de Slag bij Waterloo in 1815 vocht hij ironisch genoeg aan Nederlandse zijde tegen zijn oude keizer. Zijn niet geringe bijdrage tijdens de veldslag werd niet door de Engelsen erkend, maar hij werd wel door koning Willem I tot commandeur van de Militaire Willemsorde benoemd. In 1830 kwam hij weer militair in actie. Op dat moment vielen Nederland en België onder hetzelfde koninkrijk en dezelfde koning, maar in België was er een sterke roep om onafhankelijk van Nederland te worden.

Nadat de Belgen een wapenstilstand hadden gebroken besloot Chassé Antwerpen te onderwerpen aan een urenlang dierend artilleriebombardement. Hierbij werd de eeuwenoude Sint-Michielsabdij volledig verwoest en kwamen er honderden burgers om het leven. De anti-Nederlandse sympathieën werden hierdoor nog sterker en het duurde niet lang voordat België onafhankelijk werd. Na zijn actieve militaire dienst werd Chassé lid van de Eerste Kamer, maar stapte vanwege zijn slechte gezondheid en onenigheid over de grondwetswijziging van 1848 op. David Chassé overleed op 2 mei 1849.

DE RUIJTER

Michiel de Ruyter (1607-1676), geboren in Vlissingen als zoon van een bierdrager, was bij zijn overlijden een van de meest gevierde officieren uit de geschiedenis van de Republiek. Op zijn elfde begon hij met varen, een niet ongebruikelijke leeftijd om naar zee te worden gestuurd.

Op zijn dertigste werd hij schipper bij de handelsvloot. In deze hoedanigheid deed hij mee aan de walvisjacht rondom Spitsbergen en handelde hij op de kust van Noord-Afrika. Ondanks zijn gebrek aan formele opleiding sprak hij vloeiend Engels en Iers vanwege zijn handelscontacten in Dublin; zijn Nederlands had een zwaar Zeeuws accent. In 1651 had hij genoeg geld verdiend met de handel om met pensioen te gaan, maar omdat de Eerste Engelse Zeeoorlog uitbrak duurde zijn rust maar een jaar. Na het overlijden van luitenant-admiraal Maarten Tromp (1653) werd De Ruyter voorgedragen als zijn opvolger. Zelf was hij van mening dat hij niet geschikt was en sloeg het aanbod af. In 1664 werd hij de bevelhebber van een strafexpeditie op de West-Afrikaanse kust, waarbij hij de Engelse havens aanviel. Door de inzet van zijn vloot droeg De Ruyter bij aan het faciliteren van de uitbreiding van de Nederlandse handel in tot slaafgemaakten.

Zijn grootste roem behaalde hij tijdens de Tweede Engelse Zeeoorlog, inmiddels wel aangesteld tot luitenant-admiraal, tot woede van zijn concurrent Cornelis Tromp. Zijn bekendste wapenfeit was de Tocht naar Chatham (1667), waar De Ruyter eigenlijk zeer op tegen was en waarbij hij vooral een rol op de achtergrond speelde. De Ruyter sneuvelde in 1676 tijdens de Slag bij Agosta. Een kanonskogel schoot zijn been eraf en hij overleed een week later aan de verwondingen. Hij werd met alle eer begraven in Amsterdam, vergelijkbaar met een begrafenisstoet voor de stadhouders. Een man die voorop in de stoet liep in het harnas van de admiraal overleefde de urenlange processie niet.

De Ruyter werd zeer gerespecteerd als admiraal, zowel door zijn eigen bemanning als door zijn vijanden, en hij was verantwoordelijk voor het moderniseren van de admiraliteiten. Mede door zijn inzichten en tactieken groeide de Republiek halverwege de 17de eeuw uit tot een maritieme koloniale grootmacht.

FILIPPS VAN ALMONDE

Filips van Almonde (1644-1711) werd in De Briel geboren. Zijn vader, afkomstig uit een welvarend geslacht van bierbrouwers en apothekers, was onder meer schout, schepen en burgemeester in het stadje. Zelf bracht Philips het tot admiraal. Tussen 1665 en 1673 vocht hij diverse zeeslagen uit in de Tweede en Derde Engelse Zeeoorlog.

Ook bewaakte hij koopvaardijochepen die langs de Shetland-eilanden voeren, en hij sloeg een Engelse aanval af op een konvooi bij Cadiz. Nadat in 1673 vrede met Engeland was gesloten, vocht hij onder Cornelis Tromp tegen de Fransen. Kort daarna werd hij naar de Middellandse Zee gestuurd om de vloot van de gesneuvelde Michiel de Ruyter terug te escorteren, met aan boord diens gebalsemde lijk. Door de vrede met Frankrijk (1678) was er geen behoefte aan een grote actieve vloot in de Republiek en werd er bezuinigd. In 1688 werd Van Almonde viceadmiraal bij de Admiraliteit van Amsterdam en stond hij onder bevel van Cornelis Evertsen de Jonge. Die ondergeschikte positie begon na verloop van tijd wel aan hem te knagen, en hij wilde als Hollander niet onder het gezag van de Zeeuw Evertsen vallen.

Dezelfde onvrede speelde later op in de Spaanse Successieoorlog (1701-1714), waarin de Republiek en Engeland samen optrokken tegen de Fransen en pro-Bourbonse Spanjaarden. Bij een expeditie in 1706 bleek dat hij een Engelse bevelhebber boven zich moest dulden die nota bene lager in rang was. Van Almonde was de hoogste officier van de Nederlandse vloot, en het werd gezien als een enorme vernedering om zich te schikken onder de Engelsen. Hij besloot zich terug te trekken uit actieve dienst. Wel kreeg hij eindelijk de titel waar hij al jaren op hoopte: in 1708 werd hij luitenant-admiraal van Holland en West-Friesland. Drie jaar later stierf hij.

JACOB VAN WASSENAAR OPDAM

Jacob van Wasenaar (1610-1665) werd geboren als zoon van de Heer van Wassenaar-Duivenvoorde, telg uit een van de oudste adellijke geslachten van Holland. Zijn vader was twintig jaar luitenant-admiraal van de vloot geweest.

Vanwege het adellijk bloed van Van Wassenaar – hij was zelf baron – bracht hij het algauw tot luitenant-kolonel van de cavalerie, maar zijn carrière nam een andere wending. Toen bij de Slag bij Ter Heijde in 1653 admiraal Maarten Tromp sneuvelde, hoopte Witte de With zijn opvolger te worden. Die opvolging stuitte echter op grote weerstand, omdat De With met veel andere admiraals overhoop lag. De andere belangrijke admiraal, Johan Evertsen, werd door raadpensionaris Johan de Witt te Oranjegezind bevonden. Bovendien was hij admiraal van Zeeland, en niet van Holland, waardoor de Hollandse admiraals minder geneigd waren om naar hem te luisteren. Michiel de Ruyter vond zichzelf te laag in rang om de functie te krijgen. Zo kwam men uiteindelijk uit bij Jacob van Wassenaar. De achternaam Van Wassenaar speelde daarbij een belangrijke rol, en bovendien hadden de Engelsen veel succes behaald met het aanstellen van legeraanvoerders op schepen. Dat Van Wassenaar een man van de cavalerie was en weinig kennis van oorlog op zee had werd dus niet als een probleem gezien. Hij wilde de post echter alleen accepteren als hij de aanstelling van kapitein-admiraal kreeg, die normaal gereserveerd was voor de stadhouder. Na hevige druk van Johan de Witt ging hij akkoord met het accepteren van de rang van luitenant-admiraal.

Toen de Tweede Engelse Zeeoorlog uitbrak voerde Van Wassenaar het bevel tijdens de Slag bij Lowestoft (1665). Het bleek op een enorme ramp uit te lopen voor de Nederlandse vloot; dankzij Evertsen en Cornelis Tromp kon er nog een smaldeel van de vloot worden gered. Van Wassenaar zelf sneuvelde bij Lowestoft en kreeg daarom ondanks zijn erbarmelijke optreden tijdens de slag een praalgraf.

JAN EVERTSEN

Johan Evertsen (1600-1666) was de zoon van kapitein Jan Evertsen, die sneuvelde in een gevecht tegen Franse kapers. Uit dank voor de bewezen diensten van zijn vader werden Johan en zijn vier broers gepromoveerd tot luitenant. Hij maakte snel carrière en werd op zijn achttiende benoemd tot kapitein.

Evertsen was betrokken bij verschillende bepalende zeeslagen en de strijd tegen de kapers van Duinkerken. Die kapersgroep was een gevaar voor alle schepen die door het kanaal probeerden te varen en een doorn in het vlees van de handelsvloot. Het lukte Evertsen om de prominente kaper Jacob Colaert te beletten de gekaapte Zilvervloot van Piet Hein over te nemen. In 1637 volgde zijn benoeming tot viceadmiraal bij de Admiraliteit van Zeeland. Evertsen raakte in conflict met Witte de With omdat hij tegen de opdracht in geen Engelse vloten in de gaten wilde houden. De reden: dat was in strijd met de handel in de Zeeuwse provincie. Hij werd echter door De With beschuldigd van lafheid, een zeer zware aantijging voor een admiraal. Tijdens de Eerste Engelse Zeeoorlog liep de ruzie met De With nog hoger op, omdat Evertsen volgens raadpensionaris Johan de Witt te Oranjegezind was en Witte de With een betere keus zou zijn voor de positie van Evertsen.

Na de desastreuus verlopen Slag bij Lowestoft (1665) ging Evertsen naar Den Haag om verslag te doen. Hij werd door een boze menigte uit zijn koets getrokken, geboeid en in het water gegooid. Hij overleefde deze aanslag maar ternauwernood. Niet lang daarna, tijdens de Tweedaagse Zeeslag (1666), werd bij Evertsen een been afgeschoten door een boutkogel. De volgende nacht overleed hij aan zijn verwondingen.

JAN VAN RIEBEEK

Jan van Riebeek (1619-1677), geboren in Culemborg, stamde uit de gegoede burgerij. Na een eerste reis naar Indië bood hij zichzelf aan om voor de VOC bij Kaap de Goede Hoop een verversingsstation te vestigen. De vaartocht vanuit de Republiek naar Azië was levensgevaarlijk, en door de slechte omstandigheden aan boord was het niet ongevoerd dat een derde van de bemanning of meer zou overlijden door ziekte en uitputting – een tussenstation in Zuid-Afrika zou de levensverwachting aan boord sterk doen stijgen.

In april 1652 arriveerde Van Riebeek bij de Kaapse kust. Hij ging aan land bij de Tafelbaai en bepaalde waar het station en het fort moesten komen. Het fort diende als verdediging tegen andere Europese zeevaarders en de mensen die er al woonden. Er was al jaren ruilhandel tussen deze Khoikhoi en passerende schepen. Hoewel dat meestal vreedzaam was verlopen brachten de Europeanen wel een aantal ziektes zoals de pokken naar het continent, waardoor de Khoikhoi gedecimeerd werden. Door het bouwen van een fort en steeds meer land te claimen werden de Khoikhoi van hun land en veegronen beroofd. Uiteindelijk kwam het in 1659 tot een gewapend conflict. Van Riebeek wist de Khoikhoi te dwingen om het gebied af te staan. Hij had een continu tekort aan arbeidskrachten en hoopte dit op te lossen door slavenarbeid. Van Riebeek kreeg twee schepen met tot slaaf gemaakte Angolezen toegezonden. Om problemen te voorkomen, verbood Van Riebeek hen wreed te behandelen, maar dat viel in de praktijk anders uit.

Van Riebeek was wel degene die het (pas in 1961 afgeschafte) dop-systeem introduceerde in Zuid-Afrika; het uitbetalen van de Khoikhoi en tot slaafgemaakten in doppen brandewijn, met massale alcoholverslaving onder de slaven en generaties na hen als gevolg. In 1662 eindigde voor Jan van Riebeek zijn verblijf aan de Kaap. Het was geen succes geworden. Het verversingsstation kon zichzelf niet voorzien, en er heerste veel onvrede onder de vrijburgers en de Khoikhoi. Van Riebeek vestigde zich in Batavia (nu Jakarta), waar hij uiteindelijk ook zou overlijden. Lange tijd werd hij als de vader des vaderlands van Zuid-Afrika gezien, maar na de afschaffing van apartheid begin jaren 90 is het beeld verschoven naar dat van een slavenhandelaar, kolonialist en uitbouter.

KORTE NAER

Egbert Meussen Cortenaer (1605-1665), geboren Groninger, bleek al vroeg in zijn carrière een goede stuurman. In die functie diende hij ook onder luitenant-admiraal Maarten Tromp, wiens vloot onder meer VOC-schepen escorteerde naar Azië. Dit om te voorkomen dat ze onderweg gekaapt of geplunderd werden. Begin jaren 1650 werden ook koopvaardijsschepen naar Engeland begeleid vanwege de dreiging van kapers uit Duinkerken.

Dit leidde tot een internationaal incident: de Engelsen onder Cromwell eisten dat alle buitenlandse schepen hun vlag zouden strijken als eerbetoon aan het Engelse parlement, maar Maarten Tromp, overtuigd royalist, vond dat hij als bevelhebber van de Nederlandse vloot zijn vlag niet hoefde neer te halen. Deze diplomatieke rel mondde uit in de Eerste Engelse Zeeoorlog (1652-1656). Cortenaer verloor zijn rechterhand en oog tijdens de gevechten. Maarten Tromp sneuvelde in 1653 en Cortenaer nam het bevel van hun schip Brederode over. Uit waardering voor zijn standvastigheid tijdens de strijd werd hij door Michiel de Ruyter voorgedragen als viceadmiraal. In deze functie kreeg hij de taak om tijdens de Zweedse Oorlogen (1658-1660) de Nederlandse handelsschepen te beschermen. De Zweden wilden controle hebben over de Sont – een smalle strook water tussen Denemarken en Zweden, waar tol betaald moest worden. De Nederlanders hadden een groot financieel belang om die tol zo laag mogelijk te houden, omdat er jaarlijks een enorm aantal schepen vanuit de Republiek richting de Oostzee en weer terug voeren.

Deze oorlogen stonden onder leiding van admiraal Van Wassenaer van Obdam, een man die zeer incapabel was, en deze oorlogen waren vanuit Nederlands perspectief alleen een succes vanwege het leiderschap van Cortenaer. Na het verslaan van de Zweden kwam Cortenaer, nu als luitenant-admiraal, weer in actie tegen de Engelsen bij Lowestoft (1665). Tijdens deze zeeslag werd hij dodelijk getroffen door een kanonskogel.

LODE WIJK BOISOT

Lodewijk Boisotstraat (1530-1576) afkomstig uit Brussel, was een admiraal van de watergeuzen. In 1574, zes jaar na het begin van de Tachtigjarige Oorlog, versloeg hij de vloot van de Spaanse landvoogd Requesens tijdens de Slag bij bij Reimerswaal op de Oosterschelde. Hierdoor kwam Middelburg, dat tot dat moment Spaansgezind was, in handen van de opstandelingen.

Niet lang na Reimerswaal verwierf Van Boisot ook faam door Leiden te ontzetten. Begin oktober 1573 was het Spaanse beleg van Alkmaar mislukt, waarna de Spanjaarden zich op Leiden richtten. De belegering duurde bijna een jaar, en het stadsbestuur was vaak dicht bij een overgave. Maar in september 1574 staken de watergeuzen in opdracht van de Staten van Holland de dijken door. De polders rond Leiden liepen onder water en de Spanjaarden sloegen op de vlucht. Zo konden de geuzen, met Van Boisot als admiraal, op 3 oktober als bevrijders Leiden binnenvaren met schepen vol voedsel voor de uitgehongerde bevolking.

Boisot kreeg voor zijn optreden een gouden erepenning van de stad. De Spanjaarden sloegen echter in 1576 terug met een beleg van Zierikzee. Bij een poging om de stad te ontzetten, werd Boisots schip onder vuur genomen en het kapseisde. Hij probeerde zwemmend het vasteland te bereiken, maar verdronk door uitputting. Willem van Oranje schreef het verlies zeer te betreuren omdat ik hem een dappere heer vond en hij zeer toegewijd was aan de goede gemeenschappelijke 'zaak'.

PIRI REIS

Het Piri Reisplein is genoemd naar de Ottomaans-Turkse zeevaarder en cartograaf Hacı Ahmed Muhiddin Piri. Piri Reis, oftewel legerkapitein Piri, was een zeevaarder, navigator en cartograaf, actief in het midden van de 15e en 16e eeuw. Piri Reis maakte in de periode naam door zeeslagen tegen onder andere Spanje en de zeemacht Venetië.

Onderweg maakte hij tijdens zijn lange tochten op de Middellandse zee schetsen van de kusten die hij zag. Gedurende zijn gehele carrière verzamelde Piri kaarten, maakte hij aantekeningen en schetste hij zelf kaarten van de eilanden en kustlijnen die hij bezocht. In 1521 verzamelde hij deze aantekeningen en kaarten tot het boek Kitab-i Bahriye, oftewel het Boek van de Zee. Hij staat vooral bekend om de Piri Reis kaart, een gedetailleerde wereldkaart die in 1513 verscheen. De inmiddels 508 jaar oude kaart is nog steeds bewaard gebleven en wordt nu tentoongesteld in het Topkapi paleis in Istanbul.

In 1994 werd het voormalige terrein van autobedrijf Opel Riva aangekocht door de Vereniging Ayasofya om hier onder andere een moskee en Turks centrum te vestigen. Dit werd uiteindelijk de Westermoskee. In 2001 mocht het centrum een gepaste naam bedenken voor het plein, mits het in het thema van zeevaarders paste. Zo werd het Piri Reisplein een feit en werd deze naam toegekend door het toenmalige stadsdeel de Baarsjes.

MAARTEN HARPERTS ZOON TROMP

Maarten Harpertszoon Tromp (1598-1653) was de belangrijkste admiraal tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Hij was tevens de eerste die van zijn bemanning het predicaat 'Bestevâer' kreeg, wat zoiets als 'beste vadertje' betekent. Michiel de Ruyter verwierf later dezelfde koosnaam.

Maarten Tromp groeide op in Den Briel, volgens een hardnekkige mythe samen met zijn latere collega Witte de With, maar er zijn geen bronnen die dat kunnen bevestigen. Tromp begon zijn carrière in 1607 als scheepsjongen op het schip waarop zijn vader Harpert diende. Ze voeren op de vloot van Jacob van Heemskerck mee naar Gibraltar, waar Van Heemskerck om het leven kwam. Toen twee jaar later het Twaalfjarig Bestand werd getekend en er een wapenstilstand kwam tussen Spanje en de Republiek, verruilde Tromps vader zijn kapiteinsfunctie voor het koopmanschap. In 1610, op weg naar Guinee, raakten vader en zoon slaags met Noord-Afrikaanse kapers. Vader overleefde de slag niet. Zoon werd gevangengenomen en werkte twee jaar als slaaf in Salé (Marokko). Zes jaar later deed Maarten mee aan een strafexpeditie tegen Algiers en Tunis, waar Nederlandse schepen vrije toegang was geweigerd. Opnieuw kwam hij vast te zitten. Terug in Nederland trouwde hij en kreeg drie zonen, onder wie Cornelis, die een belangrijke politieke en militaire rol zou spelen in de tweede helft van de 17de eeuw.

Zijn heldenstatus verwierf Maarten Tromp in 1639 door in de Slag bij Duins de Vijfde Spaanse Armada te verslaan, dat effectief het einde betekende van de Spaanse macht op zee. In diezelfde tijd ging Witte de With negatieve verhalen verspreiden over Tromp. Na jarenlange politieke spanningen zorgde een internationaal incident voor de start van de Eerste Engelse Zeeoorlog. Het was in het Engeland van Cromwell gebruikelijk voor bezoekende schepen de vlag te strijken. Tromp weigerde dit te doen, wellicht omdat hij een royalist was en weigerde zijn vlag neer te halen voor de republikeinse Cromwell. Het daaropvolgende gevecht met de vloot van Engelse generaal-ter-zee Robert Blake was het startschot van de oorlog.

In 1652 begon Tromp dus feitelijk de Eerste Engelse Zeeoorlog. Tromp werd tijdens de Slag bij Ter Heijde (1653) geraakt door een sluipschutter en overleed op het dek van zijn schip.

VAN BRAKEL

Jan van Brakel (ca. 1618-1690) begon zijn loopbaan bij de Rotterdamse Admiraliteit. In 1665 werd hij commandeur van een branderschip in de vloot van admiraal De Ruyter. Een ondankbare taak, want een brander moest vol explosieven en brandbaar materiaal op de vijand worden afgestuurd om chaos te veroorzaken; de bemanning ging op het laatste moment van boord om zichzelf te redden maar dat lukte niet altijd.

Op zijn brander Rotterdam deed Van Brakel mee aan de Vierdaagse Zeeslag tegen Engeland, in 1666. Beide partijen beweren achteraf gewonnen te hebben. In hetzelfde jaar vocht Van Brakel mee in de Tweedaagse Zeeslag. Hier voorkwam hij dat het schip van admiraal Willem Joseph van Ghent door een Engelse brander werd getroffen. Deze daad leverde hem een benoeming op tot kapitein. Dat was ongebruikelijk want bemanning en officieren van branders hadden geen hoge levensverwachting, en werden gezien als het laagste van het laagste binnen de admiraliteit. Van Brakel stond bekend om zijn onstuimige karakter en werd 'de dolle' genoemd; zo had hij ooit zijn meerdere De Ruyter uitgescholden toen ze tegen elkaar opbotsten op straat. Van Brakel is vooral bekend vanwege zijn vermeende optreden tijdens de Tocht naar Chatham (1667), toen hij een ketting die over de rivier de Medway was gespannen onschadelijk zou hebben gemaakt waardoor de vloot van De Ruyter de marinebasis van Chatham kon bereiken. Of het echt Van Brakel is geweest, weten we niet. Overigens had Van Brakel zich wel aangemeld voor deze rol omdat hem een zware straf boven het hoofd hing: hij had zijn bemanning tegen strikte orders in laten plunderen.

Tijdens de Slag bij Solebay wist hij het Engelse vlaggenschip de Royal James te laten zinken door zijn schip tegen de orders in naast de gigantische Engelse oorlogsbodem te leggen en het onklaar te maken. Er kwam een einde aan zijn carrière op zee toen hij in 1690 sneuvelde in de Slag bij Bevesier. Hij kreeg ondanks zijn vaak vertoonde wangedrag een praalgraf in de Sint-Laurenskerk in Rotterdam.

VAN KINS BERGEN

Jan Hendrik van Kinsbergen (1735-1819) staat bekend als ‘de laatste zeevaarder’. In vergelijking met de 17de eeuw had de Republiek veel aan macht moeten inleveren in de 18de eeuw – er was minder geld, minder invloed en op het wereldtoneel leek het land te zijn ingehaald door Frankrijk en Groot-Brittannië. Na zijn opleiding in Groningen, trad Van Kinsbergen in dienst bij de Admiraliteit van Amsterdam. Er waren daar geen mogelijkheden voor hem om hogerop te komen, dus besloot hij in 1771 in Russische dienst te treden.

Met het uitbreken van de Vierde Engelse Zeeoorlog (1780-1784) kwam Van Kinsbergen in actie als eerste officier onder vlootvoogd Johan Zoutman, in dienst van de Republiek. De Slag bij de Doggersbank (1781) was het enige lichtpuntje in een verder totaal verloren oorlog. Bij de Doggersbank wist de vloot van Zoutman de Britten tot een onbesliste patstelling te brengen. Het was zeker geen overwinning, maar zo werd het wel in de Republiek gevierd. Er kwam een speciale Doggersbank-medaille, uitgegeven door stadhouder Willem V. Gedichten en lofzangen werden geschreven en fondsen werden opgericht om de veteranen van deze zeeslag te danken en te steunen.

Van Kinsbergen kreeg jaren na de slag in 1815 het grootkruis van de Militaire Willemsorde uitgereikt door koning Willem I. De inmiddels bejaarde Van Kinsbergen kreeg ook de rang van luitenant-admiraal, die in tegenstelling tot de tijd van de Republiek in het nieuw gevormde Koninkrijk der Nederlanden slechts een eretitel was.

Van Kinsbergen ontpopte zich als weldoener en zette zich in ter bevordering van de wetenschap en kunsten. Na zijn dood kreeg hij een grafmonument in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, maar zijn lichaam lag begraven in Apeldoorn. Zijn graf is in 1842 geruimd.

VAN SPEIJK

Jan van Speijk (1802-1831) werd in Amsterdam geboren en belandde op zijn tiende in een weeshuis. Na een opleiding tot marineofficier begon hij in 1823 als adelborst. Twee jaar later deed hij met de Nederlandse vloot mee aan een strafexpeditie op het Nederlands-Indische eiland Celebes (nu Sulawesi). Daar was hij medeverantwoordelijk voor de dood van honderden bewoners. Het leverde hem een promotie op tot buitengewoon luitenant ter zee tweede klasse.

In 1828 ging hij op een missie naar de eilanden Billiton en Banka. Van Speijk moest er in de wateren rondom voor zorgen dat de opbrengst niet in 'verkeerde handen' viel. In deze periode kreeg hij de bijnaam 'Schrik der Zeerovers'. Terug in Nederland werd Van Speijk in 1830 met een kanonneerboot naar Antwerpen gestuurd. België viel toen nog samen met Nederland onder één koninkrijk. De Belgen waren in opstand gekomen vanwege hun achtergestelde positie en geloofsverschillen. Op 5 februari 1831 sprongen gewapende Antwerpenaren aan boord om het strijken van de Hollandse vlag te eisen. '... een infame Brabander worden? Dan liever de lucht in!' had de 29-jarige bevelvoerder eerder in een brief aan zijn nicht geschreven. Hij stak zijn brandende sigaar in een kruitvat. De boot werd compleet uit elkaar gerukt, inclusief de rebellen én zijn eigen bemanning. Of zijn mannen ook liever de lucht in waren gegaan dan zich overgeven is niet bekend. Door de onafhankelijkheid van België was Nederland in deze periode op zoek naar heldenverhalen, om de gekrenkte trots te compenseren.

Van Speijk, een Amsterdamse weesjongen die belangen had beschermd in Nederlands-Indië en zonder morren zichzelf offerde voor het vaderland, paste precies in dit kader. Koning Willem I had aangeboden om zijn lichaam dat uit de Schelde was gevestigd bij te zetten in de graftombe in Delft, maar uiteindelijk kreeg hij een praalgraf in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, vlak bij een illustere voorganger, Michiel de Ruyter. Tegenwoordig kijkt men kritischer tegen zijn heldenstatus aan en wordt zijn optreden in Azië en Antwerpen afgekeurd.

WITTE DE WITH

Witte de With (1599-1658) werd geboren vlakbij Den Briel. Er wordt wel verteld dat hij een jeugdvriend van de latere luitenant-admiraal Maarten Tromp was, maar daar zijn geen sluitende bronnen over. Ook woonde De With tijdens zijn jeugd jaren een aantal kilometer buiten de stad en Tromp verliet Den Briel al op jonge leeftijd.

De With groeide op als mennoniet en pacifist, maar liet zich dopen tot calvinist zodat hij zich niet meer strikt vreedzaam hoefde op te stellen. Op zijn zestiende maakte hij een muiterij mee op een VOC-schip. De muiterij mislukte en de opstandelingen werden naar de gangbare norm zeer zwaar gestraft. De With hielp mee met het martelen en zag de uiteindelijke executies via radbraken en het vierendelen van de muiters van dichtbij. In Batavia werd hij lijfknecht van gouverneur-generaal Jan Pieterszoon Coen. Hier nam hij deel aan de verwoesting van het oorspronkelijke Jakarta. Na een aantal jaar in Europa te zijn geweest voer hij in 1625 op Ternate, een van de specerijeilanden.

Daar werden systematisch de kruidnagelplantages platgebrand om de prijs omhoog te drijven. De With was verantwoordelijk voor de kap van ruim 80.000 kruidnagelbomen en de dood van tientallen inwoners van het eiland. In 1628 was hij vlagofficier onder Piet Hein en medeverantwoordelijk voor het kapen van de Spaanse Zilvervloot. De With was zeer ontevreden over zijn financiële beloning. Hij werd een jaar later gepasseerd door Hein als vlagofficier ten faveure van Maarten Tromp. De With was volgens tijdgenoten verschrikkelijk om mee te werken, zowel zijn bemanning en gelijken als meerderen ontweken hem liever. Dat ging zelfs zover dat hij de grootste moeite had om bemanning voor zijn schip te vinden – hij stelde zich zonder genade op tegen mensen die hij als laf beschouwde, en had er geen bezwaar tegen zware straffen zoals kielhalen uit te delen aan zijn bemanning.

De With sneuvelde tijdens de Slag in de Sont (1658) tegen de Zweden. Ondanks zijn slechte verstandhouding binnen de admiraliteiten kreeg hij na zijn overlijden de nodige lof van zijn collega's over zijn moedige optredens in de strijd. Exemplarisch voor zijn mentaliteit was dat hij, na dodelijk geraakt te zijn, zich weigerde over te geven aan gewone matrozen. Hij liep over een enterplank richting een Zweeds schip om daar een officier te zoeken, maar overleed voor hij kon slagen in zijn doel.

De With was tijdens zijn leven zeer populair bij de mensen in de Republiek waarmee hij níét hoefde samen te werken, en er verschenen veel prenten en lofzangen over hem. Tegenwoordig wordt er met andere ogen gekeken naar zijn optreden tegen zijn bemanning en de mensen met wie hij in conflict kwam. Het geweld waar De With zich schuldig aan maakte wordt gezien als excessief, zeker in vergelijking met andere vlootvoogden als De Ruyter en Maarten Tromp.